

XX. YÜZYILDA TÜRK MİNYATÜR SANATI

77641384

Pembe, Memiş'e Kaçtı

Pembe has run off with Memiş

Neşe AYBEY

XIX. yüzyıl ortalarında Türk resminin Batı'ya dönüşü ile Türk Minyatür Sanatı ihmale uğramış, XX. yüzyıl ortalarına kadar da eski Türk şaheserlerini kopya etmek yolunda kalmıştır. Bu durum, Türk resminin Batı'ya dönüşü kadar, minyatür yapımının büyük bir sabır ve değişik bir teknik istemesine de bağlanabilir. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şu sözleri hatıra geliyor: «Bir ressamın hacim bilgisi ne kadar büyük bir emeğe mal olursa, eşyayı hacimden kurtarmaktaki çabası da bir o kadar pahalıya mal olur. Yani düz bir yüzeyin üzerine bir

heykel gibi kabaran bir at resmi yapmak için ne kadar uğraşmak gerekirse, en ufak bir heykel kaygısı gütmeyen, elimizin duvardaki gölgesi gibi silüet halinde bir at çizmek de o kadar güçtür.» Bununla beraber 1950 yıllarından bu yana, Türk Minyatür Sanatında bir kıpırdama olduğu, minyatür yapımcılarının yalnız eski ustaları kopya etmekle kalmayıp karınca kararınca bir şeyler yapmaya başlamış olmaları da bir gerçektir. XX. yüzyılda minyatür sanatının ne yolda olduğunu ve olabileceğini açıklamak istiyorum.

*Hem ağlarım hem giderim: Bir köy düğününde gelinin arkadaşlarına veda.
I weep as I go: The bride bids farewell to her friends at a village wedding.*

Bugünün minyatür sanatçısı da, XVI. yüzyıl minyatür sanatçısı gibi gözlem yapar, düşünür, duyar ve resmeder. Konuyu sunuş şekli, çizgiler, renkler minyatürü yapanın üslubuna göre değişir. Nasıl ki, eskilere bakınca daha imzasını görmeden «bu Matrakî Nasuh, bu Siyah Kalem, bu Levnî» diyebiliriz, bugünün minyatür sanatçıları arasında da önemli üslup farkları seçebiliriz. Ancak bu minyatürlerin hepsin-

de minyatürü minyatür yapan temel öğeler vardır: Optik görüntüye, üç boyuta, perspektife, gölge-ışığa bağlı olmamak ve saf renklerle yetinmek. Onlar olmasa zaten yapılan resim minyatür değildir. Minyatürün bütün özelliklerinden yararlanıp, esas olmayan öğelere birkaç şey eklemek veya birkaç şey çıkartmak modern minyatür yapmak değildir. XX. yüzyılda geleneksel minyatür yapmaya devam etmektir. Min-

yatürün mutlaka küçük boyda resim olmadığını öncelikle belirtmek gerekiyor. Minyatür eskiden kitaba bağlı kalmak zorunluğu ile küçük yapılmıştır, adını bu ufak boyutlarından ötürü almıştır. Bir santimetrekare içine sığdırılmış bir minyatürü duvara projeksiyonla aksettirilmiş olarak seyrettiğimizde, o yine minyatürdür çünkü bu isimle andığımız resim tarzı, yukarıda işaret ettiğimiz nitelikleri ile, yapış

tekniki ile belirir, boyu ile değil. Yabancı dillerden alınan ve küçük boyut ifade eden adını, yaygınlaştığı için hâlâ kullanıyoruz. Halbuki kendi dilimizde böyle bir ayırım yoktur. Resim yerine «nakış» denildiği zamanlarda, bu kelime kitap resminden duvar resmine kadar her türlü resimi ifade edebirdi, zaten duvar nakışı da XIX. yüzyıla kadar, tasvirî olduğunda, minyatür ile aynı sanat ilkelerine göre yapılırdı.

Çiçekçi Kız
Flower - girl

Semaver Samovar

Bugün ben çalışmalarımı büyük ölçülerde yapmaya yöneliyorum, çünkü küçük boyutta kalmayı bir sınırlama olarak görüyorum. Küçüğün incelenmesi daha zordur. Defalarca baktığımız eski şaheserleri yakından her inceleyişimizde başka güzellikler, gözümüzden kaçmış olan yepyeni figürlerle karşılaşırız. Eski minyatürler çoğunlukla el yazması eserleri süslemek, konularını açıklığa kavuşturup somutlaştırmak için yapıldı. Bu bir yönden sipariş üzerine resim yapmak oluyordu. Bugünün sanatçıları daha özgürdür. Es-

kiden minyatür sanatçıları çok defa kolektif çalışıyordu, bugün ise sanatçılar konuya kendileri başlar, kendileri bitirirler. Kâğıtlarını kendileri yapar, boyalarını ve altınlarını da kendileri ezerler, tüm emek bir kişiye aittir. Günümüz minyatür sanatçısının artık geleneksel konulara bağlı kalmasının gerekli olmadığına, bugünün yaşamına ait her türlü konuyu işleyebileceğine inanıyorum. Şahsen minyatürlerimi içinde yaşadığımız olaylardan veya beğendiğim, sevdiğim herhangi bir şiir veya öyküden esinlenerek yaparım.

The Art of the TURKISH MINIATURE in the 20th Century

Ayı Oynatan Adam

Man with a dancing bear

By Neşe AYBEY

The art of the Turkish miniature fell into neglect after Turkish art turned towards the West and until the middle of the 20th century consisted merely of copying the old Turkish masterpieces. In the 1950's, however, there was a revival of interest in the art and original work began to be produced once more.

The miniature painter of today observes, thinks

and depicts in exactly the same way as his 16th century counterpart, but the manner of presentation, the lines and the colours vary in accordance with the individual style of the miniature painter himself, and we can see just as important differences between the various artists working today as between the great miniature painters of the past. But there are certain definite criteria on the basis of which a painting can be classi-

fied as a miniature - the total absence of optical illusion, three-dimensionality, perspective and light-and-shade, together with the use of pure colours. Small size cannot be regarded as a defining characteristic. The dimensions of the old miniatures were dictated by their function as illustrations in manuscript books, but a tiny miniature of one square centimetre when projected on to a large

Halı Tezgâhında Kızlar:

Girls at a carpet loom

